

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 261g/2021

privind excepția de neconstituționalitate a unor texte din
articolele 5 alin. (2), 104 alin. (1) și 105 alin. (1) din Legea insolvenței
nr. 149 din 29 iunie 2012

*(competența instanței de insolvență de a judeca
litigiile ce țin de masa debitoare)*

CHIȘINĂU

22 aprilie 2022

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Liuba ȘOVA, *Președinte de ședință*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea nei Cristina Chihai, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 29 noiembrie 2021,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 22 aprilie 2022, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „a litigiilor ce țin de masa debitoare” din articolul 5 alin. (2) și a cuvântului „poate” din articolul 104 alin. (1) și articolul 105 alin. (1) din Legea insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012, ridicată de dl Oleg Iovu, administratorul de insolvență al S.R.L. „Comalion LCA”, în dosarul nr. 2i-83-10/20, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul central.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dna judecător Natalia Iordachi de la Judecătoria Chișinău, sediul central, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. La 4 iunie 2020, administratorul de insolvență al S.R.L. „Comalion LCA” a formulat o cerere de chemare în judecată împotriva domnilor Grigore Platica și Ivan Negară cu privire la constatarea nulității actelor juridice, declararea rezoluției contractului, repararea prejudiciului și compensarea cheltuielilor de judecată.

4. Prin Încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 10 iunie 2020, cererea de chemare în judecată a fost acceptată spre examinare.

5. În cadrul ședinței de judecată din 28 ianuarie 2021, reprezentanții părților au solicitat strămutarea cauzei la instanța de insolvență.

6. Prin Încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 3 februarie 2021 a fost admisă cererea părților, cauza fiind strămutată la Judecătoria Chișinău, sediul central, pe rolul căreia se află procedura de insolvență a S.R.L. „Comalion LCA”.

7. Pe 8 octombrie 2021, dl Oleg Iovu a ridicat, în interesele S.R.L. „Comalion LCA”, excepția de neconstituționalitate a textului „a litigiilor ce țin de masa debitoare” din articolul 5 alin. (2) și a cuvântului „poate” din articolul 104 alin. (1) și articolul 105 alin. (1) din Legea insolvenței.

8. Prin Încheierea din 19 noiembrie 2021, Judecătoria Chișinău, sediul central, a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesizat Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

9. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

10. Prevederile relevante ale Legii insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012 sunt următoarele:

Articolul 5 Competența instanței de judecată

„(1) Cererea de intentare a procesului de insolvență se examinează de către instanța de judecată (instanța de insolvență) în conformitate cu competența jurisdicțională stabilită în Codul de procedură civilă și în prezenta lege.

(2) Instanța de insolvență dispune de competență exclusivă la judecarea, în cadrul procesului de insolvență, a **litigiilor ce țin de masa debitoare**. Dacă partea interesată invocă existența unui litigiu de drept referitor la masa debitoare, instanța de insolvență va judeca această cauză într-un proces separat, în procedură contencioasă, conform Codului de procedură civilă.

(3) Instanța pe al cărei rol se află cauza de insolvență examinează din oficiu toate circumstanțele relevante cauzei.

[...]”.

Articolul 104 Anularea unor acte juridice

„(1) După intentarea procedurii de insolvență, administratorul/lichidatorul sau oricare creditor care are interes legitim, cu acordul administratorului/lichidatorului, **poate** introduce în instanța de insolvență acțiuni (inclusiv acțiuni reconvenționale) în vederea anulării următoarelor acte juridice:

a) orice act juridic încheiat de către debitor în ultimii 2 ani precedenți înaintării cererii introductive cu intenția de a împiedica, a întârzia sau a complica posibilitatea de stingere a creanțelor creditorilor, care a afectat drepturile creditorilor;

b) transferurile de bunuri sau asumarea de obligații cu titlu gratuit din partea debitorului, făcute în ultimii 2 ani precedenți înaintării cererii introductive, cu excepția asumării unor obligații morale sau a actelor pentru binele public (de sponsorizare) în care generozitatea donatorului este proporțională patrimoniului său;

c) transferurile de bunuri sau asumarea de obligații de către debitor, făcute în ultimii 2 ani precedenți înaintării cererii introductive, în care prestația debitorului este vădit mai mare decât cea primită;

d) transferurile de bunuri de la debitor către un creditor, efectuate în ultimele 6 luni precedente înaintării cererii introductive, care au avut ca efect creșterea sumei pe care creditorul ar urma să o primească în cazul lichidării debitorului;

e) transferurile de bunuri de la debitor către un creditor, efectuate în ultimele 6 luni precedente înaintării cererii introductive, la care creditorul nu avea dreptul sau care s-au făcut pentru stingerea unei datorii care nu ajunseră la scadență;

f) acordarea gratuită a unui gaj sau a unei ipotece, a oricărei alte garanții pentru o creanță care era neasigurată în ultimele 6 luni precedente înaintării cererii introductive sau pentru o creanță a unui acționar sau asociat al debitorului în perioada indicată la art.105;

g) orice acte încheiate și garanții acordate de către debitor după înaintarea cererii introductive.

[...]”.

Articolul 105

Anularea unor acte juridice încheiate cu persoanele afiliate

„(1) După intentarea procedurii de insolabilitate, administratorul/ lichidatorul sau oricare creditor care are interes legitim, cu acordul administratorului/lichidatorului, **poate** introduce în instanța de insolabilitate acțiuni (inclusiv acțiuni reconvenționale) în vederea anulării actelor juridice încheiate de debitor în ultimii 2 ani precedenți înaintării cererii introductive, dacă acestea sunt în dauna intereselor creditorilor, cu următoarele persoane:

a) cu un asociat în comandită sau cu un asociat care deține cel puțin 20% din capitalul social al debitorului, atunci când debitorul este societate în comandită sau societate în nume colectiv;

b) cu un asociat (acționar) care deține cel puțin 20% din capitalul social al debitorului, atunci când debitorul este societate pe acțiuni sau societate cu răspundere limitată;

c) cu o persoană care se încadrează în prevederile art.247 alin.(1);

d) cu un coproprietar – asupra unui bun comun indivizibil;

e) cu administratorul sau lichidatorul;

f) cu soțul, rudele și afinii de gradul întâi și doi ai persoanei fizice care cade sub incidența lit. a)–e), cu soțul acestor rude și afini;

g) cu persoana juridică în care persoana fizică care cade sub incidența lit. a)–e) și/sau persoanele afiliate acesteia fie dețin mai mult de 20% din capitalul social sau din drepturile de vot, fie sunt membri ai organului de conducere.

(2) Persoana îndreptățită poate invoca anulabilitatea actului juridic pentru temeiurile prevăzute la alin.(1) în termen de 6 luni de la data în care a aflat sau trebuia să afle despre temeiul anulabilității, dar nu mai târziu de 12 luni de la intentarea procedurii de insolabilitate.

(3) Actele juridice menționate la alin.(1) sunt prezumate, până la proba contrară, a fi în dauna intereselor creditorilor.

(4) Hotărârea privind admiterea sau respingerea cererii de declarare a nulității actelor juridice menționate la alin.(1) poate fi atacată cu recurs de participanții la proces.

(5) În cazul în care administratorul/lichidatorul nu-și dă acordul, în termenul indicat de creditor, pentru înaintarea de către creditor a acțiunii în anulare conform prezentului articol, creditorul poate cere instanței de insolabilitate autorizarea înaintării acțiunii în anulare, cu trecerea cheltuielilor de judecată în contul cheltuielilor procesului de insolabilitate.

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

11. Autorul excepției susține că normele contestate sunt lipsite de claritate și previzibilitate. Autorul menționează că textul „a litigiilor ce țin de masa debitoare” din articolul 5 alin. (2) din Legea contestată este incert, deoarece nu stabilește la ce categorii de litigii face referință: de menținere a masei debitoare sau de întregire a masei debitoare? În acest caz, instanța de insolabilitate va dobândi o competență exclusivă pentru toate litigiile în care una dintre părți este o persoană juridică insolabilă.

12. Autorul menționează că cuvântul „poate” se referă la dreptul justițiabilului de a alege instanța în care poate să formuleze o acțiune, după caz instanța de drept comun sau instanța de insolabilitate. Prin urmare, acest cuvânt se referă la dreptul discreționar procesual civil al persoanei de a formula o acțiune. În acest caz, persoana juridică insolabilă a formulat o acțiune referitoare la un contract încheiat anterior intentării insolabilității în instanța de drept comun, deoarece litigiul nu se referă la masa debitoare. Ulterior, instanța a strămutat cauza civilă la instanța de insolabilitate pe baza normelor contestate. Această strămutare a reprezentat un abuz permis de cuvântul „poate” conținut în articolele 104 și 105 din Legea insolabilității. Astfel, instanțele de judecată își declară competențele în mod nejustificat.

13. Autorul sesizării pretinde că dispozițiile contestate sunt contrare articolelor 1 alin. (3), 4, 16, 20 și 23 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

14. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

15. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea insolabilității, ține de competența Curții Constituționale.

16. Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate, ridicată de dl Oleg Iovu, administratorul de insolabilitate al S.R.L. „Comalion LCA”, în dosarul nr. 2i-83-10/20, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul central, este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

17. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie textul „a litigiilor ce țin de masa debitoare” din articolul 5 alin. (2), cuvântul „poate” din articolul 104 alin. (1) și articolul 105 alin. (1) din Legea insolabilității. Curtea admite că normele contestate ar putea fi aplicate la examinarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

18. Curtea constată că textele criticate nu au constituit anterior obiect al controlului constituționalității.

19. Curtea reține că autorul sesizării a menționat incidența articolelor 1 alin. (3) [*preeminența dreptului*], 4 [*drepturile și libertățile omului*], 16

[*egalitatea*], 20 [*accesul liber la justiție*] și 23 [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*] din Constituție.

20. Curtea a notat în jurisprudența sa că articolele 1 alin. (3), 4 și 16 din Constituție nu pot fi analizate în mod individual, ci pot interveni dacă este constatată aplicabilitatea unei prevederi din Constituție (a se vedea DCC nr. 67 din 18 mai 2021, § 22; DCC nr. 115 din 15 iulie 2021, § 19). Totodată, Curtea menționează că pentru a putea fi invocat standardul calității legii, prevăzut de articolul 23 alin. (2) din Constituție trebuie să existe o ingerință într-un drept fundamental (DCC nr. 118 din 13 octombrie 2020, § 22).

21. Curtea observă că autorul excepției menționează că neclaritatea textelor contestate a condus la strămutarea cauzei din instanța de drept comun în instanța de insolvabilitate, iar acest fapt ar presupune o modificare a competenței jurisdicționale a instanțelor.

22. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că strămutarea nu este o procedură de soluționare în fond a cauzei, ci o procedură specială, care ține de buna administrare a justiției. Curtea subliniază că procedura de soluționare a strămutării cauzei nu ia forma unui contencios care să reclame un tratament jurisdicțional, ci vizează o chestiune de administrare a actului de justiție (DCC nr. 109 din 10 octombrie 2019, § 17).

23. În acest context, Curtea menționează că exercitarea unui drept de către titularul său nu poate avea loc decât într-un cadru prestabilit de legislator, cu respectarea unor exigențe. Mai mult, potrivit articolului 5 din Legea insolabilității și articolului 355 din Codul de procedură civilă, procesul de insolabilitate se declanșează de către instanță și decurge sub supravegherea ei, iar actele instanței de insolabilitate pot fi contestate cu recurs în instanța ierarhic superioară. Normele procedurale instituie condiții pentru a preveni eventualele abuzuri de drept procedural și tergiversarea soluționării cauzelor deduse judecății.

24. Cu privire la contestarea cuvântului „poate” autorul consideră că acesta lasă la discreția administratorului/lichidatorului sau a oricărui creditor care are un interes legitim posibilitatea depunerii unei acțiuni în instanța de insolabilitate sau în instanța de drept comun. Curtea observă că prevederile contestate stabilesc că acțiunile de anulare a unor acte juridice încheiate cu persoane terțe se depun în instanța de insolabilitate. Curtea reține că prevederile contestate stabilesc în mod clar instanța competentă să judece acțiunile de anulare a unor acte juridice încheiate cu persoanele stabilite de lege. Prin urmare, Curtea consideră că articolul 20 din Constituție nu este incident în prezenta cauză.

25. De asemenea, Curtea observă că, sub aparența unor critici de neconstituționalitate referitoare la neclaritatea și la imprevizibilitatea prevederilor contestate, autorul afirmă o eventuală contradicție între articolul 5 alin. (2) și articolul 5 alin. (5) lit. g), precum și cuvântul „poate” conținut în articolele 104 și 105 din Legea insolabilității. Pretinsa incompatibilitate dintre două sau mai multe norme conținute în aceeași lege sau în legi diferite nu reprezintă o problemă de constituționalitate, ci una de interpretare și de aplicare a legii, a cărei rezolvare le revine instanțelor de judecată (a se vedea DCC nr. 64 din 13 mai 2021, § 19).

26. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g) și 140 din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

D E C I D E:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „a litigiilor ce țin de masa debitoare” din articolul 5 alin. (2), cuvântului „poate” din articolul 104 alin. (1) și din articolul 105 alin. (1) din Legea insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012, ridicată de dl Oleg Iovu, administratorul de insolvență al S.R.L. „Comalion LCA”, în dosarul nr. 2i-83-10/20, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul central.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

*Chișinău, 22 aprilie 2022
DCC nr. 61
Dosarul nr. 261g/2021*